

ПІЛЬГОВІ ПЕНСІЇ: ПРИВІЛЕЙ ЧИ КОМПЕНСАЦІЯ?

Одним із пунктів Концепції подальшого проведення пенсійної реформи є запобігання збільшенню фінансового навантаження на роботодавця. Це стосується фінансування пенсій працівників, зайнятих на підземних роботах, на роботах зі шкідливими і важкими умовами праці та на посадах, що дають право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах або за вислугу років. Приміром, металургів, медиків. Для таких працівників планується розробити обов'язкові професійні пенсійні програми, адже є виробництво, де неможливо уникнути впливу шкідливих чинників. Як це питання вирішують на Заході? Яким шляхом пішли в постсоціалістичних країнах, зокрема в Україні? Про це нашому кореспондентові розповідає старший міжнародний радник з питань пенсійної реформи проекту USAID «Розвиток ринків капіталу» Грег МакТаргарт:

— Пільгові пенсії завжди були частиною компенсаційного пакета для тих, хто працює у важких або шкідливих умовах праці. Соціалістичні країни здебільшого зробили пільгові пенсії субкомпонентом системи обов'язкового соціального страхування. Це мало сенс, оскільки недержавні пенсійні фонди почали з'являтися, приміром у Росії, лише з 1991 року.

На Заході недержавні пенсійні фонди мають значно довшу історію. Тож пенсії для шахтарів, льотного персоналу, вчителів, пожежників тощо традиційно надавалися недержавними пенсійними фондами. Тепер у багатьох постсоціалістичних країнах, у яких пільгові пенсії раніше були субкомпонентом обов'язкового пенсійного забезпечення, або повністю скасовані, або переведені на систему сплати внесків до недержавного пенсійного фонду роботодавцем чи працівником.

Не так багато людей наважились би відмовити у праві дострокового виходу на пенсію тим, хто працював у шкідливих умовах. Але люди заперечують насамперед проти субсидування пільгових пенсій рештою населення.

— **І все-таки хтось же повинен працювати у шкідливих умовах. Що стимулює людей до такої важкої праці? За чий рахунок мають виплачуватися пільгові пенсії?**

— На загальну думку, ті, хто працює у шкідливих умовах праці, часто це роблять через підвищений

рівень зарплати, який виплачують на таких посадах. Вони знають про ризики, на які наражаються, при виборі такої роботи. Взагалі вважається, що підвищений рівень заробітної плати повинен бути достатньою компенсацією за роботу в шкідливих умовах, але якщо є бажання профінансувати вихід на пенсію до досягнення загальностановленого пенсійного віку, то такі пенсії повинні фінансуватися за рахунок внесків або самого працівника, або його роботодавця. Пільгові пенсії для таких категорій працівників не повинні виплачуватися за рахунок підвищення розміру виплат для решти населення.

Наскільки мені відомо, не існує жодної країни, де б за рахунок обов'язкової державної пенсійної системи дозволяли достроковий вихід на пенсію або підвищені виплати для певних категорій працівників. Усі ці заходи здійснюються через недержавні пенсійні фонди. Найбільш розповсюдженим механізмом є надання дозволу на достроковий вихід на пенсію із зменшенням розміру виплат, яке розраховується актуарно.

— **«Пільговики» на пенсії виходять раніше. Як це впливає на розмір їхньої пенсії?**

— Як правило, у схемах з визначеними виплатами люди можуть вийти на пенсію на 10 років раніше загальностановленого пенсійного віку, але якщо вони це роблять, то розмір їхніх виплат суттєво зменшується, здебільшого че-

рез те, що фонду потрібно буде виплачувати їхні пенсії протягом тривалого періоду. На Заході, якщо виходити на пенсію у 50 років, фонд може здійснювати виплати протягом 30—35 років.

Наведу типовий приклад. Особа, яка вийшла на пенсію при досягненні загальностановленого пенсійного віку, пенсійний фонд здійснює виплати у розмірі 1/80 від останньої заробітної плати за кожний рік стажу. Особа, яка має 40 років стажу, отримує пенсію у розмірі 50 відсотків своєї заробітної плати. Але той, хто вийшов на пенсію у віці 50 років, отримує значно меншу пенсію, оскільки 30 років стажу забезпечує пенсію у розмірі 37,5 відсотка заробітної плати, але через достроковий вихід цю пенсію буде ще зменшено, як правило, на три відсотки за кожний рік до досягнення загальностановленого пенсійного віку. В цьому прикладі через достроковий вихід зазначені 37,5 відсотка від останньої заробітної плати буде зменшено на майже третину, що забезпечить загальний розмір пенсії трохи більше 26 відсотків останньої заробітної плати.

Однак для тих, хто має право на пільгові пенсії, зменшення не буде істотним. Наприклад, пенсійний вік для пожежників у Великій Британії 55 років. У 55 років за наявності стажу 30 років особа отримує пенсію у розмірі 2/3 останньої заробітної плати. Проте особа, яка має 25 років стажу, може вийти на пенсію у віці 50 ро-

ків, але вона отримає меншу пенсію, оскільки сплачувала внески тільки протягом 25 років, а не 30. Тож вона матиме пенсію у розмірі лише 50 відсотків своєї заробітної плати.

Зазначу, що у пенсійних схемах, де існує достроковий вихід на пенсію, як правило, тарифи внесків працівників вищі, ніж звичайні. Наприклад, у пенсійній схемі для пожежників кожен з них сплачує внески у розмірі 11 відсотків від заробітної плати, а розмір звичайного внеску — 5-6 відсотків.

— **У одних країнах пільгові пенсії скасували повністю. Деся скоротили певну кількість. В Україні деякі чиновники мають високі пенсії. За рахунок чого їх усе-таки фінансувати?**

— Справді, багато країн постсоціалістичного простору скасували пільгові пенсії. А деякі вагаються: наскільки скорочувати їх. Або чи всі пільгові пенсії скасовувати. Державні службовці, члени парламенту, судді — всі мають пенсійні привілеї. В Україні їх це називають «спенпенсіями», я б сказав, привілейованими пенсіями. Тут це дискутується — наслідувати європейський досвід, коли роботодавець щомісяця сплачує внески в НПФ, а особи нараховується пенсія при досягненні дострокового пенсійного віку, чи роботодавець спочатку нічого не платить, а потім повністю покриває видатки, пов'язані з достроковим виходом особи на пенсію.

Теоретично фінансування виплат на основі внесків для роботодавця буде дешевше, ніж фінансувати виплати після виходу особи на пенсію. Крім того, за такої моделі для уряду буде менше ризиків щодо фінансування виплати замість роботодавця. Загалом я підтримую переведення пільгових пенсій з обов'язкової пенсійної системи до тієї, де працівники і роботодавці мають фінансувати вартість майбутньої пенсії на основі сплати внесків. Насамкінець зазначу, що думки, висловлені в цій статті, не відображають позицію уряду США та USAID.

Інтерв'ю взяла
Валентина КОКІНА,
«Урядовий кур'єр»

війни, має особливі заслуги перед Україною. На 70,1 гривні збільшилися пенсії в 1,6 тисячі донорів. На Сумщині мешкають майже 500 громадян, на яких поширюється дія Закону «Про підвищення престижності шахтарської праці». Відтепер мінімальний розмір їхньої пенсії становить 1719 гривень. Працівники фонду ретельно розглянули кожну пенсійну справу громадян, яких стосуються нещодавні рішення уряду.

Таким чином, виконавши всі зобов'язання перед пенсіонерами області, на Сумщині в грудні виплачують належні їм кошти згідно з графіком.

Олександр ВЕРТИЛЬ,
«Урядовий кур'єр»

ОДНИМ АБЗАЦОМ

■ **ЛУГАНЩИНА.** Для активізації роботи щодо збільшення надходжень до бюджету Пенсійного фонду за рахунок майна та коштів боржників головним управлінням фонду області разом з Головним управлінням юстиції у Луганській області проведено спільні перевірки, ознайомлення з виконавчими провадженнями в органах Державної виконавчої служби Луганської області. За підсумками цих перевірок відбулася нарада головного управління та ДВС Луганської області. На ній були запрошені керівники підприємств боржників, щодо яких уже проводяться дії примусового стягнення боргу органами Державної виконавчої служби. На теперішній час заходами примусового стягнення охоплено 78,7 відсотка від загальної суми боргу, а саме в органах Державної виконавчої служби на виконанні знаходиться 1516 рішень суду на суму 188,2 млн гривень, 7793 вимоги про сплату боргу на суму 658,2 млн гривень.

УРЯД ТРИМАЄ СЛОВО

Головне управління Пенсійного фонду в Криму розпочало виплату пенсіонерам автономії підвищених пенсій. Про це повідомила керівник цього управління Людмила Кудрявцева. За її словами, підвищення на 28 і 40 гривень стало можливим завдяки рішенням Кабінету Міністрів України, а не «гучному» закону про так зване підвищення соціальних стандартів.

У Криму налічується 550 тис. пенсіонерів. Приблизно половина з них згідно із законом про посилення соціальних стандартів могла б отримати додаток до пенсії в розмірі...60 копійок. А для решти пенсіонерів після перерахування пенсії стали б ще меншими, ніж нині.

За словами Л. Кудрявцевої, уряд двома постановами зберіг надбавку до пенсії 28 та 40 гривень, органи Пенсійного фонду в Криму перерахували пенсії з 1 листопада 2009 року. Щодо перспектив наступного року, керівник ГУ Пенсійного фонду України в Криму відзначила соціальну спрямованість бюджету 2010 року, де закладені норми, спрямовані на оздоровлення вітчизняної економіки та підвищення соціальних стандартів. У проекті держбюджету на наступний рік передбачено виділення 3 млрд гривень на допомогу малозабезпеченим пенсіонерам на придбання ліків, 2,7 млрд гривень становитиме доплата медичним працівникам за вислугу, 2 млрд гривень — доплата вчителям, 95 млн гривень — на придбання автотранспорту для інвалідів Великої Вітчизняної війни до 9 Травня. До цієї знаменної дати в проекті головного кошторису країни передбачена грошова щорічна допомога ветеранам Великої Вітчизняної війни, яка збільшиться в 10 разів. Крім того, в проекті закладена норма підвищення прожиткового мінімуму на 20 відсотків. Це грошова допомога шахтарям у вигляді пільг на оплату житлово-комунальних послуг, а також доплата пенсіонерам у вигляді підкріплення їхньої купівельної спроможності.

«Збереження в Україні соціальних стандартів і запровадження урядом програми розвитку свідчать, що проект державного бюджету на наступний рік є реалістичним документом, — робить висновок Л. Кудрявцева. — Уряд жодного разу не порушив термінів виплати пенсії упродовж 2009 року і не пішов шляхом деяких країн, де за умов фінансово-економічної кризи розміри пенсій скоротили до 70 відсотків».

Олександр КУЛИК, «Урядовий кур'єр»

НАВЧАЛИ БУТИ ПСИХОЛОГАМИ

Відбувся семінар-навчання із заступниками начальників — начальниками відділів пенсійного забезпечення управління Пенсійного фонду України в районах та містах Рівненської області.

Його учасники обговорили питання щодо перерахунків пенсій різним категоріям громадян, підвищення пенсійних виплат з 1 листопада поточного року, організації належного обслуговування пенсіонерів області, обмінялись досвідом роботи.

Значна увага на семінарі була приділена психологічним аспектам роботи з пенсіонерами. Адже, практика проведення прийомів громадян свідчить, що трапляються непоодинокі випадки, коли пенсіонер налаштований не слухати, а всупереч нормам пенсійного законодавства, доводити спеціалісту особисте бачення ситуації. Тому для розв'язання проблем відвідувачів необхідні і доброзичливе ставлення працівників пенсійних управлінь області, і володіння спеціальними знаннями з питань пенсійного забезпечення, і співчуття, і щире бажання допомогти. Потрібних навичок учасники семінару набували на тренінгу: «Стрес-менеджмент. Стресові фактори та подолання їх впливів», який провела завідувач кафедри психології Рівненського інституту «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Вікторія Назаревич, повідомили редакцію у Пенсійному фонді.

СУМЧАНІ ВДЯЧНІ ЗА НАДБАВКИ

Серед жителів і пенсіонерів Сумської області активну підтримку знайшли листопадові рішення уряду, які стосуються пенсійного забезпечення, зокрема щодо перерахунків розмірів пенсій у рамках ухвалених змін до Закону «Про Державний бюджет України на 2009 рік». Адже приємна фінансова новина стосується майже 98 відсотків пенсіонерів із 357 тисяч, які мешкають на території регіону. 31 листопада середній розмір пенсії збільшився на 24 гривні і нині становить 876,32 гривні. До того ж завдяки проведеним перерахункам кількість громадян, які мали пенсію до 600 гривень, зменшилася із 47 до 9 тисяч.

Відчутні надбавки одержали інваліди війни (в тому числі прирівняні до них особи) та учасники бойових дій (іх в області 5151). Кожен з них тепер матиме щомісяця більше на 171 гривню.

Як повідомив перший заступник начальника головного управління Пенсійного фонду в Сумській області Юрій Вощенко, спеціалісти відомства працювали з усією відповідальністю і скрупульозністю. Від громадян не вимагали жодних додаткових документів, перерахунки здійснювалися в оперативному режимі за матеріалами персональних пенсійних справ. Звісно, попрацювати довелося з добря-

чим навантаженням. Працівники органів Пенсійного фонду в області провели широкую роз'яснювальну роботу через засоби масової інформації, за безпосереднього спілкування за місцем проживання ветеранів, у колективах тощо.

За словами Юрія Васильовича, перераховано підвищення та щомісячні додаткові пенсії, передбачені законами «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про жертви нацистських переслідувань», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Не залишилися поза увагою уряду ті, хто доглядає інвалідів